

Beeldtaal

Beeldend kunstenaar Jac Bisschops (1952) kreeg de opdracht een nieuwe kruisweg te maken voor de Sint-Salvatorskathedraal in Brugge. In 2010 werd *De Kruisweg van de Verstillig* ingewijd. Jan Meijering ontmoet de schilder in zijn atelier in Amsterdam.

Jan Meijering

Ruimte

sensibili

Goddelijk insect

Jac Bisschops toont een insect met dunne groene poten, een klein kopje en grote voelsprietten: 'Ik vond dit beestje, een krekeltje, dat op zijn rug lag, op een stapel papier hier in mijn atelier. Het leefde nog want zijn poten bewogen heel rustig.

De dag tevoren had ik hem nog buiten horen sjierpen.... Hij was dus bij mij, via het openstaande raam op bezoek gekomen, in mijn atelier. Ik zette muziek van Arvo Pärt voor hem op. Na twee uur tijd, tijdens *Silentium* zag ik hem in alle rust sterven. Hij had een totaal vertrouwen

Interview met Jac Bisschops

sereren

om een andere wereld in te gaan.

Je gaat ook goed kijken hoe het beestje in elkaar zit. Het is subliem... goddelijk... wie dit gemaakt heeft? Het is iets wat mij inspireert.

Als ik de lengte van de voelsprietten aan het kopje van de krekkel relateer aan mijn eigen

hoofd... ik zou dan sprietten hebben, die bijna zo breed zijn als dit atelier, ik zou overal tegenaan botsen.'

Cathedra

'Begin jaren tachtig ben ik van Maastricht naar Amsterdam verhuisd. Hier kan ik zo de musea in, klassieke muziekconcerten bijwonen, lezingen bijwonen, enzovoort, het is allemaal van topniveau en dat allemaal binnen een straal van twee kilometer. Je kunt je laven aan en laten inspireren door wat de grote meesters gemaakt hebben.

Ik vind Amsterdam niet zo druk, hier in mijn atelier aan de Palmgracht is het vaak muistil. Als je even buiten de toeristenroutes bent, is het aangenaam en inspirerend toeven hier in de hoofdstad. Meestal stiller dan in een dorp... waar je tegenwoordig helaas, soms de ruis van een snelweg hoort.

Ik kan van hier uit even de fiets pakken en in het Stedelijk Museum een half uur voor *Cathedra* van Barnett Newman gaan zitten... kijken... mediteren... en dan weer naar het atelier gaan.'

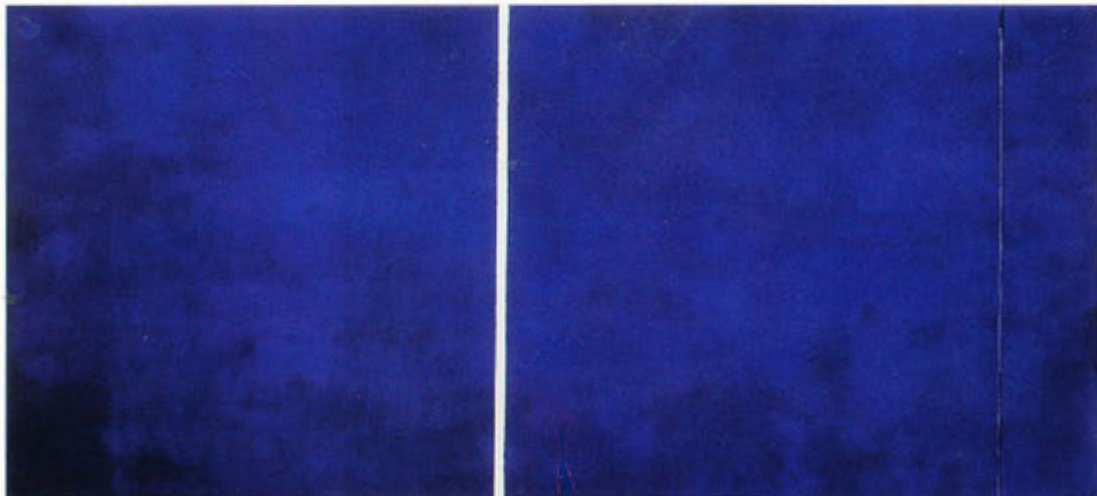
In een ruimte stappen

'Je moet schilderijen in het echt zien. Ook mijn werk moet je zien in een één op één relatie. Al mijn kunstwerken zijn gerelateerd aan de menselijke maat. Net als bij Barnett Newman is het het beste als je het werk op een halve meter afstand aanschouwt en je dan helemaal laat onderdompelen. Je stapt in een ruimte van rust, en stilte. Ik wil iets maken dat verzacht, een streling, iets wat de wereld lichter maakt. Ik beoog met mijn werk ruimte te sensibiliseren, zowel fysiek als psychisch. Je geest kan dan in een gebied vertoeven waar het ego oplost.'

Timmerman

'Ik kom uit een klein dorpje, Bocholtz in Limburg. Het ligt tegen de Duitse grens, dicht bij Aken. Als klein jongetje dacht ik dat de hele wereld katholiek was. Ik ben gedoopt, heb eerste communie gedaan, de grote communie, het heilig vormsel, gebiecht en tijdens vastentijd ging

Cathedra, 1951,
243 x 543 cm,
olie- en acrylverf
op doek, Barnett
Newman (1905 -
1970).

ik elke ochtend voor school naar de kerk. Naast een goed zangkoor hadden we in ons dorp een filharmonie en fanfare die eerste prijzen wonnen op het wereldmuziekconcours in Kerkrade, dus een heel hoog niveau. Zij speelden en zongen vaak samen tijdens de mis, die toen nog in het Latijn werd opgedragen.

Ik wilde timmerman worden, na de ambachtsschool timmeren en meubelmaken ging ik naar de MTS afdeling Bouwkunde.

Mijn grootvader was dorpsarchitect.... blijkbaar

zit daar ook iets van in mijn genen. Na een half jaar gewerkt te hebben op een architectenbureau kon ik kiezen om verder te studeren tussen de academie van bouwkunst of de kunstacademie... Ik koos uiteindelijk voor de kunstacademie in Maastricht. De vijfjarige kunstopleiding was voor mij een zeer inspirerende tijd, er ging een totaal nieuwe wereld voor me open.

Naast beeldende kunst is architectuur nog steeds mijn tweede passie.'

Kruisweg van de
Verstilling, 2008-
2010, doopkapel
St.-Salvators-
kathedraal,
Brugge.

Gulden snede

'In de *Kruisweg van de Verstillig* zijn de staties opgebouwd uit houten elementen, horizontale velden worden doorsneden door een verticaal element.

De vijftien staties van de kruisweg heb ik eerst allemaal op gekleurd papier uitgezet. Ik ben maandenlang gaan schuiven met smallere en bredere stroken papier met afmetingen gerelateerd aan de gulden snede verhoudingen. Zoals een componist te werk gaat, vond ik dat alles in elkaar moest overvloeien zodat het een symfonisch geheel zou worden. Ik heb van te voren geen vast concept dat ik ga uitwerken. Het ontwerpen is een soort rondzingen dat zich langzaam verdicht. Vijftewintig jaar geleden had ik al eens schetsen gemaakt voor een kruisweg. Die kwam ik weer tegen. Vaak moet zich eerst iets uitkristalliseren. Je kunt pas echt iets goeds maken als je er rijp voor bent.'

Grondtonen

'Heel rustig heb ik alle staties bestudeerd en geprobeerd ze te begrijpen. Ik kwam er achter dat er vijf elementaire levenservaringen in besloten liggen. Vandaar uit ontwikkelden zich de vijf basiskleuren: zwart, bruin, blauw, wit en goud. Bruin is het aardse. Het blauw en zwart is ruimte die je inkomt, die je van te voren niet kent, waar je doorheen moet. Het wit staat voor het immateriële, het zuivere. Het goud staat voor onvoorwaardelijke liefde.

Het goud ontwikkelt zich steeds op een andere manier in de compositie. Het hangt af vanuit welke hoek je naar het goud kijkt en het daglicht er op schijnt, de ene keer glanst het en de andere keer niet, zoals alles in het leven.

Het bladgoud is voor mij een poëtische weergave van het licht.

De temperaverf maak ik zelf. Deze is sterk met water verdund om de nerf van het hout niet dicht te laten lopen. Als de kleur, na het drogen op het paneel niet goed is, maak ik weer een nieuwe met heel veel geduld. Ik word zelf die kleur, het is een vorm van meditatie. De kleuren zijn de tonen die de zuivere klank teweeg moeten brengen.

Daar valt het sensibiliseren van de ruimte ook onder. De kleuren moeten zich in de ruimte ontwikkelen.

De *Kruisweg van de Verstillig* is geënt op een uitspraak van Meister Eckhart: 'Niets in de schepping gelijk zozeer op God als stilte'.

Statie XV De Verrijzenis, 44,5 x 44,5 cm, temperaverf en bladgoud op hout.

Drie keer vallen

'Ik heb door de jaren heen, mij het meest door het Zen-Boeddhisme laten inspireren.

Toen ik de opdracht kreeg voor de kruisweg, ging ik terug naar de kern van mijn katholieke wortels. Ik ben alles opnieuw gaan bestuderen; geschriften, bijbelteksten, iconen, de evangeliën en de oorsprong van de kruisweg.

Hij valt en valt nog een keer en er is een derde val. Die begrippen kwam ik ook tegen in het boeddhisme. Als je probeert een weg te vinden, val je ook wel eens. Bijvoorbeeld als je lief je verlaat voor een ander, dan ben je de weg kwijt, althans dat denk je. Dan val je. Pas als je de donkerte kent, kun je het licht zien. Het zijn leerprocessen die iedereen meemaakt. De kruisweg gaf mij diepere inzichten dan ik ooit van te vo-

ren kon bedenken. Het zijn allemaal wezenlijke facetten van het leven die er in besloten liggen. Op de eerste statie wordt Hij veroordeeld. De vraag rijst: hoe vaak heb ik vandaag een oordeel geveld? Bijvoorbeeld je rijdt met fiets door de stad en je denkt: die automobilist rijdt veel te hard. Terwijl die man misschien net een telefoontje heeft gehad dat zijn vrouw bevallen is en hij snel naar haar en het kind wil. Elke statie draagt een meditatie in zich waarop je kunt reflecteren.

Jezus draagt het kruis... welk kruis draag ik? Hoe doe ik dat?

Hij troost de wenende vrouwen... wanneer of hoe, heb ik voor het laatst iemand getroost?

Statie IV, Jezus ontmoet zijn Moeder, ... wat kun je dan doen of zeggen...?

Statie XIV, De graflegging, hoe begraven wij iemand?

Het zijn allemaal essentiële levenservaringen.

Verrijzenis

'Je beseft ineens dat er in de kruisweg diepere lagen besloten liggen.

Het kruis is vanouds een oersymbool dat in alle culturen voorkomt; het horizontale is het aardse en het verticale is het spirituele. Het mannelijke en het vrouwelijke, daar kan nieuw leven ontstaan. Ook in je eigen geest, als er twee dingen

bij elkaar komen kan er inzicht ontstaan. We leggen allemaal een pad af en daar kunnen we iets leren... en van daar uit werken naar een vorm van verlichting.

Meestal bestaat de kruisweg uit veertien staties. In de kruisweg ga je ergens doorheen, het leidt ergens naar toe. Ik wilde niet dat de kruisweg bij de graflegging ophoudt. Voor mij was het belangrijk de vijftiende statie te realiseren die de verrijzenis weergeeft.

In de vijftiende statie zijn er zeven velden, het getal zeven is doordrenkt met symboliek; de zeven kleuren van de regenboog, de zeven tonen van de toonladder. Het bijbelse scheppingsverhaal sluit met de zeven dagen aan bij het al bestaande heilige gebruik van de zevendaagse weekindeling. De mens moet zeven maal vergeven. Ook zijn er zeven werken van barmhartigheid, zeven heilige sacramenten en zeven smarten en vreugden van Maria. Zeven wijst op de volheid en de universaliteit.

De kruisweg hoef je niet alleen met Pasen of tijdens een uitvoering van de Matthäus Passion te ondergaan. Nee, elke dag kun je in de kruisweg reflecteren en mediteren.

Als ik een kerk bezoek, steek ik altijd een kaars aan. Een kerk is bedoeld om het licht door te geven en lichter naar buiten te gaan.'

Kapel in Gent

'Ik had dit jaar tijdens de Veertigdagentijd en Pasen een solotentoonstelling: *Quiet Light*, in de Domkerk te Utrecht. Toen ik mijn vriend Mark Delrue, priester en kunsthistoricus, bij de tentoonstelling rondleidde, vroeg hij aan mij of ik een kapel in de nieuwbouw van het Ziekenhuis Maria Middelaars te Gent wil ontwerpen en realiseren. Het is een opdracht waar ik reeds lange tijd van droom...'

Meer informatie over Jac Bisschops vind u op facebook en: <http://www.jacbisschops.nl>

Jan Meijering is beeldend kunstenaar en redacteur van *Laetare*.